

Täysistunto

Torstai 10.12.2015 klo 16.02—3.07

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

22.00 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen siis sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta ja pahoittelen jo tässä vaiheessa, että puheenvuoroni tulee olemaan pitkä. Haluan tällä esittelypuheenvuorolla hälventää niitä huolia ja ehkä tahallisiakin väärinkäsityksiä, joita näkyi tänään jo olevan esimerkiksi täällä täysistunnon aikana opposition joissakin puheenvuoroissa.

Tässä hallituksen esityksessä siis ehdotetaan työttömyysvakuutusmaksujen maksuvelvollisuudesta säädettyä tapaturmavakuutuslain sijaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa. Valiokunta pitää uudistusta lainsäädäntöä selkeyttävänä. Työttömyysvakuutusmaksujen perintä on siirtynyt tapaturmavakuutuslaitoksilta Työttömyysvakuutusrahastolle jo vuoden 2013 alusta lukien. Tapaturmavakuutuslainsäädännön uudistuksessa ensi vuoden alusta maksuista ei ole tarkoituksenmukaista enää säätää tapaturma- ja ammattitautilaissa. Esityksellä ei ole vaikutusta kansalaisten etuuksiin tai heidän maksamiinsa maksuihin.

Uudesta sääntelystä johtuen työttömyysturvalakiin esitetään vähäisiä muutoksia, joista merkittävin on yrittäjämääritelmän muuttaminen. Yrittäjänä tehdystä työstä ei makseta työttömyysvakuutusmaksuja. Uusi sääntelytapa edellyttää tarkempaa määrittelyä siitä, keitä pidetään yrittäjinä. Yrittäjämääritelmä muuttuu niin, että kaikkia niitä, joita pidetään yrittäjien eläkelaisissa tai maatalousyrittäjien eläkelaisissa yrittäjinä, pidetään myös työttömyysturvassa yrittäjinä. Aiemmin yrittäjinä on pidetty niitä yksityisiä elinkeinonharjoittajia, jotka ovat velvolliset ottamaan yrittäjinä tai maatalousyrittäjinä eläkevakuutuksen. Eläkevakuutus on pakollinen, kun omasta työstä saadut tulot ylittävät 7 500 euroa vuodessa. Nyt myös vakuutusvelvollisuutta koskevaa ansiorajaa vähemmän ansaitsevat, omaa työtä tekevät määritellään yrittäjiksi. Samalla lainsäädäntö selkeytyy, koska työlainsäädännön ja muun sosiaalivakuutuslainsäädännön mukaan työ tehdään joko työntekijänä tai yrittäjänä. Vain työttömyysturvalaissa on käytetty käsitettä "omassa työssä työllistytävä".

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Ehdotettu muutos on lähtökohtaisesti pitkälti lainsäädäntötekkinen, eikä se muuta työttömyysturvan saamisedellytyksiä tiukemmiksi — ehdotus ei muuta työttömyysturvan saamisedellytyksiä tiukemmiksi. Valiokunnan saamista lukuisissa lausunnoissa ja valiokuntakäsittelyn aikana laajasti julkisuudessa on paitsi vastustettu yrittäjämääritelmän muutosta myös nostettu esiin muita erityisesti omassa työssään työllistyvien työttömyysturvaan liittyviä epäkohtia. Esiin nostetut ongelmat koskevat keskeisesti voimassa olevan työttömyysturvalain soveltamista ja tulkintaa te-toimistoissa. Valiokunta painottaa, että yrittäjämääritelmän muuttaminen ei vaikuta omassa työssä työllistyvän työttömyysturvaan heikentävästi. Käsitys siitä, että henkilön oman työn kutsuminen yrittäjätoiminnaksi johtaisi työttömyysturvan epäämiseen, on virheellinen.

Valiokunnan saamista lausunnoista kävi ilmi, että yrittäjämääritelmän muuttamista ei sinänsä pidetä isona ongelmana, vaan ongelmallista on pää- ja sivutoimisen yritystoiminnan rajanvedon epäselvyys ja ankara tulkintakäytäntö. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, ettei yrittäjämääritelmän muutoksella muuteta lainkaan sen arviointia, milloin oman työn tai yritystoiminnan katsotaan olevan sivutoimista tai päätoimista. Sama säännös, jota sovelletaan nykyisin sekä omaa työtä tekeviin että yrittäjiin, pysyy voimassa myös nyt hyväksyttävän lakiehdotuksen voimaantulon jälkeen. Yrittäjällä ja omassa työssään työllistävällä on yhtäläinen oikeus päivärahaan, jos työ tai yritystoiminta ei ole päätoimista. Jos oma työ on niin vähäistä, että sitä pidetään sivutoimisena, on sama työ myös yrittäjänä sivutoimista. Jos työnhakijalla on tuloja omasta työstä tai yritystoiminnasta, hänelle voidaan maksaa soviteltua päivärahaa.

Yrittäjiä koskevien säännösten soveltaminen tarkoittaa omassa työssä työllistyvien osalta sitä, että heihin ryhdytään soveltamaan niin sanottua palkansaajaan rinnastettavaa yrittäjää koskevaa poikkeusta. Säännöksen mukaan yksinyrittäjä, joka itse osallistuu työsuoritukseen toimeksiantajan määräämällä tavalla ollen toimeksiantosuhteessa samoihin harvaelukuisiin toimeksiantajiin ja ilman kiinteää toimipaikkaa toiminnan harjoittamista varten, pääsee työttömyysetuudelle toimeksiantosuhteiden välillä ilman erillisiä toiminnanlopetustoimia. Tämä muutos tuo helpotusta keikkatyötä tekeville, joiden toimeksiantotyö on mahdollista tulkita palkansaajatyöhön rinnastettavaksi. Oma työtä tekevillä yleinen tilanne on, että ammattiasema vaihtelee ja työ tehdään pätkittäin välillä yrittäjänä, välillä palkansaajana. Lakimuutos helpottaa tällä tavoin työskentelevien osalta työttömyysturvan piiriin pääsemistä.

Arvoisa herra puhemies! Myös toiminimiyrittäjän asema paranee tätä myötä. Käytännössä päätoimisesti omassa työssään työllistyvien henkilöiden osalta ei tältä osin muutu mikään. Sen sijaan kymmenientuhansien yksityisten elinkeinonharjoittajien eli niin sanottujen toiminimiyrittäjien osalta tämä lainmuutos tarkoittaa sitä, että he pääsisivät toiminnan lopetettuaan jatkossa pienemmällä byrokratialla työttömyysetuudelle. Valiokunta on myös tietoinen siitä, että te-toimistojen soveltamiskäytännössä on esiintynyt paljon rajanveto-ongelmia ja niiden tulkinnot yrittäjyyden pää- ja sivutoimisuudesta eivät ole aina olleet yhdenmukaisia. Ratkaisut on koettu monissa tapauksissa epäoikeudenmukaisiksi ja kohtuuttomiksi. Näin on tapahtunut erityisesti silloin, kun hyvin vähäistäkin toimintaa on pidetty päätoimisena. Samoin ongelmia on koettu olevan ratkaisuihin, jotka koskevat sen arviointia, onko harjoitettu toiminta päättynyt. Valiokunta pitää työttömyysturvaa hakevien oikeusturvan kannalta tärkeänä, että ratkaisutoiminnan ennustettavuutta voidaan parantaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Nyt hyväksyttävien muutosten johdosta työ- ja elinkeinoministeriön on uudistettava ohjeistustaan yrittäjien työttömyysturvan osalta. Valiokunta korostaa, että ohjeiden selkeyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta niiden soveltaminen eri puolilla maata olisi nykyistä yhdenmukaisempaa. Tästä valiokunta esittää lausumaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa työelämän muuttuvan enenevästi siihen suuntaan, että työ- ja toimeksiantosuhteet pätkeytyvät ja erilaisella ammattistatuksella tehtävien töiden vuorottelu työelämässä lisääntyy. Työllisyysasteen nostamiseksi pätkeyttäisenkin yrittäjämäisen työn tekemiseen on syytä kannustaa. Sen lisäksi, että pätkeyttäin tehty keikkatyö parantaa henkilön taloudellista asemaa, se auttaa osaamisen ylläpidossa ja vahvistaa työllistymismahdollisuuksia jatkossa. Omassa työssä työllistyvien määrän kasvun taustalla on Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan muun muassa toimeksiantajien pyrkimys välttää eläkevakuutus-, sosiaaliturva- ja työttömyysvakuutusmaksujen maksamista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoi, että uudenlaisten työskentelymuotojen yleistyessä koko-aikaisten työsuhteiden rinnalla niiden vakuuttamiseen liittyvät puutteet tulee pyrkiä ratkomaan niin, että ansiotarkoituksessa tehty työ mahdollisimman kattavasti luo sosiaaliturvaa. Myös tästä valiokunta ehdottaa lausumaa.

Tähän mietintöön sisältyy vastalause, jossa on hylkäysehdotus ja lausumaehdotuksia. Ne tullaan varmastikin esittelemään myöhemmin.

22.09 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Viime viikkoina on tullut aivan valtavasti palautetta tästä käsittelyssä olevasta lakiesityksestä. Palautteen antajat ovat olleet hyvin huolestuneita siitä, vaikeuttaako tämä lakiesitys entisestään itsensä työllistäjien asemaa ja työttömyysturvan saamista. Samasta asiasta ovat olleet huolissaan myös ne lukuisat luovien alojen toimijoiden edustajat, jotka ovat lausuneet asiasta valiokunnalle. Palautteen ja lausunnonantajien suurin huolenaihe lakiesityksessä on yrittäjämääritelmän muuttaminen. Muutoksen seurauksena kaikkia niitä, jotka eivät ole työ- tai virkasuhteessa, kohdellaan jatkossa yrittäjinä. Ongelmaksi muodostuu pää- ja sivutoimisen yrittäjyyden välinen rajanveto. Hallituksen esitys siirtää yrittäjämääritelmän piiriin sellaisia tilanteita, joita nykyisin ei pidetä yrittäjyytenä vaan jotka käsitellään omassa työssä työllistymisenä. Muutos koskettaisi erityisesti luovan alan toimijoita, kuten toimittajia, taiteilijoita ja tieteentekijöitä sekä freelancertyöntekijöitä. Monilla luovilla aloilla ja tutkimustyössä toimeentulo koostuu usein pienistä puroista, kuten lyhytaikaisesta palkkatyöstä, apurahoista sekä niin sanotusta omasta työstä saaduista tuloista. Hallituksen tulisi toimillaan helpottaa näiden ihmisten työpanoksen antamista yhteiskunnalle, ei vaikeuttaa sitä.

Arvoisa puhemies! Alun perin lakiesityksen oli tarkoitus parantaa itsensä työllistäjien asemaa, mutta nyt on käymässä päinvastoin. Ei voi olla niin, että te-keskuksen työntekijän tehtäväksi jää tulkita, kuka on sivu- tai päätoiminen yrittäjä ja kuka on näin ollen oikeutettu työttömyysturvaan. Lakia olisi ehdottomasti tältä osin pitänyt täsmentää. Pää- ja sivutoimisuuden tulkintakäytännöt ovat jo nyt sattumanvaraisia ja vaihtelevat te-toimistoissa ja kaupungista toiseen. Jos eduskunta hyväksyy tämän lakiesityksen, on ehdottoman tärkeää, että te-toimistojen ohjeistus saadaan tasolle, jolla kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti. Työttömän kannalta on ongelmallista, jos lyhyiden toimeksiantojen vastaanottaminen voi johtaa työttömyysetuuksien menettämiseen tai sen vaaraan. Tämä ei kannusta työnhakijaa työllistymään vaan välttämään toimeksiantoperusteista työtä. Työn välttäminen taas lisää työttömyyttä, jota meillä on Suomessa liikaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy myös toinen tärkeä asia, joka saattaa muodostua ongelmaksi erityisesti taiteilijoille. Esityksen perusteluissa todetaan, että yksityisiltä elinkeinonharjoittajilta edellytettäisiin työttömyysetuuden saamiseksi taloudellisten ja tuotannollisten toimintojen kokonaan päättymistä, kun yritystoiminta loppuu. Tähän voi käytännössä kuulua myös työvälineistä ja toimitiloista luopuminen, jos muuta näyttöä yrityksen lopettamisesta ei ole. Jos tulkitaan, että taiteilijan tulisi vastedes myydä työvälineensä tai luopua työhuoneestaan todistaakseen työnsä päättymisen, tämä vaikeuttaa huomattavasti taiteilijana toimimista.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoi mietinnössään, että uudenlaisten työskentelymuotojen yleistyessä kokoaikaisten työsuhteiden rinnalla niiden vakuuttamiseen liittyvät puutteet tulee pyrkiä ratkomaan niin, että ansiotarkoituksessa tehty työ mahdollisimman kattavasti luo sosiaaliturvaa. Tähän on erittäin helppo yhtyä. Lyhyidenkin toimeksiantojen vastaanottamista tulee helpottaa. Tämä ei kuitenkaan riitä. Jos eduskunta hyväksyy lakiesityksen, jatkossa on huolehdittava, ettei itsensä työllistäjien asemantisestänsä vaikeudu. Te-toimistojen henkilökuntaa on ohjeistettava työttömyysturvan osalta. Työttömyysturvalakia on täsmennettävä pää- ja sivutoimisuuden rajanvedon suhteen.

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun: Työelämä muuttuu nopeassa tahdissa, samoin työtehtävät ja ammattirakenteet muuttuvat. Päättöjä tekeviä ja itsensä työllistäjiä on kasvava määrä. Työttömäksi voi joutua kuka tahansa koska tahansa. On ehdottoman tärkeää, että koko sosiaaliturvajärjestelmäämme kehitetään suuntaan, joka kannustaa ottamaan työtä vastaan mutta tarjoaa myös turvaa työelämän katkoksiin. Ehkä jo tuossa kyselytunnilla kävi selväksi, että asia on äärimmäisen vaikea ja monimutkainen ja sitä on syytä pohtia huolella.

22.14 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsensä työllistävien määrä on ollut kasvussa jo hyvän aikaa. Moni työllistää itsensä omasta tahdostaan, mutta arviolta viidenes heistä päätyy työllistämään itsensä pakon edessä. On tiedossa, että monessa tapauksessa työnantajilla on kannustin teettää työtä toimeksiantoperusteisesti, koska siten he välttyvät maksamasta palkan sivukuluja ja järjestämästä esimerkiksi työterveydenhuoltoa. Tämä on ongelma, joka vaatii todellista pohdintaa ja selvittämistä.

Käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei tuo tähän tilanteeseen parannusta, mutta se ei sitä kyllä huononakaan. Julkisuudessa on liikkunut paljon väitteitä, joiden mukaan jatkossa jokainen itsensä työllistäjä saa päätoimisen yrittäjän leiman ja jää siten työttömyysturvan ulkopuolelle. Näin ei kuitenkaan tapahdu. Oma työtä tekevään ja yrittäjään on sovellettu samoja työttömyysturvalain säännöksiä jo tähänkin asti. Myös lakimuutoksen jälkeen työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa, kunhan yritystoiminta on sivutoimista. Sivutoiminen oma työ ei siis muutu tämän esityksen myötä päätoimiseksi yritystoiminnaksi.

Sen sijaan esitys tuo pienen parannuksen työttömyysturvan piiriin pääsemiseen, sillä jatkossa Y-tunnuksesta luopuminen ei enää olisi edellytyksenä työttömyysturvan saamiselle. Tämä helpottaa toiminnan uudelleenkäynnistämistä, jos työtilaisuuksia tulee tarjolle. Se on herättänyt huolta, millä tavoin yrittäjyyden sivutoimisuus osoitetaan. On hyvin tärkeää, että itsensä sivutoimisesti työllistäville säilyy myös käytännössä oikeus työttömyysturvaan. Sosialidemokraateille olikin tärkeää saada valiokunnan mietintöön lausuma, jonka mukaan te-toimistojen osaamista, ohjeistusta ja toimintakäytäntöjä pikaisesti tarkennetaan omassa työssä työllistyvien ja yrittäjien työttömyysturvan osalta. Ratkaisukäytännössä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

pyrittävä yhdenmukaisuuteen ja siihen, että työttömyysturvaa hakevien oikeusturva ei vaarannu.

Hallitus ei ole pyrkinyt ratkaisemaan ammatinharjoittajien, freelancereiden tai toimekiantosuhteessa työtä tekevien työttömyysturvassa tai muussa sosiaaliturvassa olevia ongelmia. Siksi on tärkeää, että saimme valiokunnan mietintöön lausuman, jonka mukaan epätyypillisissä työsuhteissa ja toimekiantosuhteissa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet selvitetään ja selvityksen perusteella tarvittaessa valmistellaan lainsäädännön muutosehdotukset. Tätä kautta voimme puuttua siihen ongelmaan, että ihmisiä joutuu vastentahtoisesti toimekiantosuhteeseen työhön, vaikka sama työ olisi tehtävissä normaalina palkkatyönä. Nyt on syytä myös odottaa hallituksen tarttuvan toimeen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusta on syksyn aikana aiheellisesti kritisoitu siitä, että se on valmistellut lakiesityksensä puutteellisesti ja asianomaisia tahoja kuulematta. Tämän esitys ei ole poikkeus, ja esimerkiksi monelle taiteilijajärjestölle esitys tulikin täytenä yllätyksenä. Kenties epäselvyydet lakimuutoksen vaikutuksista olisivat olleet vähäisemmät, mikäli asianosaisia olisi kuultu jo valmisteluvaiheessa. Toivon, että hallitus ottaisi tästä asiasta opikseen.

22.18 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljusella oli erinomainen puheenvuoro, mutta yhteen kohtaan tarttuisin. Edustaja Kiljunen totesi, että hallitus ei ole tehnyt mitään, mutta kyllä hallitus on tehnyt itse asiassa jotain. Siitä on todisteitakin täällä eduskunnassa: hallituksen esitys 64, joka liittyy siihen ongelmatilanteeseen, jossa te-toimistoissa eri puolilla maata tulkitaan eri tavoin työttömyysturvaa hakevien yrittäjien tilannetta. Tässä hallituksen esityksessä on ehdotus, että työttömyysturvain toimeenpano ja ohjaus, valvonta keskitettäisiin hallinnollisesti Uudenmaan ely-keskukseen. Näin pystyttäisiin turvaamaan työttömyysturvaa hakevien yhdenvertainen kohtelu. Siltä osin voin sanoa, että yhden askeleen hyvään suuntaan, erittäin hyvään suuntaan, hallitus on jo ottanut tämän hallituksen esityksen muodossa.

22.19 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! En ehkä toista kertaa siteeraa Kansan Uutisia, mutta tässä nyt siteeraan Kansan Uutisia. Haluan sanoa sen, että me kuulumme nyt luovaa alaa, minkä ehkä hallitus vähän jätti vähemmälle, kun tätä lakiesitystä teki, mutta me kuulumme myöskin Journalistiliiton lakimiestä, joka sanoi, kun näki tämän sosiaali- ja terveystoimikunnan mietinnön, että tämän lain kanssa voidaan elää, koska tämä lakiesitys itsessään ei heikennä eikä parannakaan luovan työn henkilöiden oikeutta työttömyysturvaan, koska se ei tässä muutu. He totesivat, että olennaista on nyt se — kun tämä olemassa oleva tilanne jo on, että te-keskukset tulkitsevat hyvin eri tavalla ja todella tiukkaan — että toivoa luovat nämä meidän lausumamme, ja he todella toivovat, että ministeri nyt huolehtisi siitä, että te-toimistot saavat nämä ohjeet ja tulkitsevat sitten oikeudenmukaisesti. Eli tämä on tämä kokonaisuus, ja tässä, kun edustaja Pekonen käytti puheenvuoron, tuntuu ihan, (Puhemies koputtaa) että ette olleet lukeneet tätä mietintöä ihan loppuun asti, kun teitte vastalauseen.

22.20 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tulkin-
ta onkin nimenomaan se suurin ja ongelmallisin kohta tässä lainsäädännössä, ja todellakin siihen valiokunta kiinnitti huomiota ja mietinnössä siihen myös puututtiin. Mutta ehkä on myös hyvä huomata, että tämä nykyisin omassa työssä työllistyviä taiteilijoita ja tieteente-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

kijöitä koskeva erillinen soveltamisohje ei ole enää voimassa tämän nyt esitetyn lakimuutoksen jälkeen. Se on myös aiheuttanut paljon huolta, että nyt tavallaan se tulkinta siirtyy entistä enemmän sinne te-keskuksille. Tämä on mielestäni myös ihan huomionarvoinen asia, että enää tätä ohjetta ei sitten tarvitse noudattaa.

22.21 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen ymmärtää, että nykytilanne on ongelmallinen, kun meillä voi olla työntekijä, voi olla itsensä työllistäjä tai voi olla yrittäjä, ja nämä tulkinnat ja rajat näiden välillä ovat ilman muuta kaikille vaikeasti ymmärrettäviä.

Mutta mitä tulee sitten tämän lain säätämiseen: Tänään kyselytunnilla käytiin kohtuullisen omituinen keskustelu siitä, että tämä olisi vihreän kansanedustajan blogin vika, että tästä on erimielisyyksiä. Näinhän ei tokikaan ole, vaan kun lukee näitä lausuntoja, jotka ovat kirjoittaneet Journalistiliitto, Näyttelijäliitto, Taidemaalariliitto, Suomen Taiteilijaseura, Yleinen työttömyyskassa, Suomen Muusikkojen Liitto, Elokuva- ja mediatyöntekijät ja niin edelleen, niin täytyy kyllä sanoa, että tätä lakia, näin monimutkaista ja vaikeasti ymmärrettävää lakia, on valmisteltu todella huonosti ja sen takia tälle olisi toivonut lisää käsittelyaikaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtajana toivoin kovasti (Puhemies: Aika!) sen käsittelyä myös omassa valiokunnassa.

22.22 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä se todeta, että ei oppositio ainakaan ole halunnut selventää tätä kuviota mitenkään freelancereita tai muita niitä ihmisryhmiä kohtaan, joita tämä lakiesitys koskettaa. Haluan vielä kerran sanoa, että tällä esityksellä ei puututa sivu- tai päätoimisuuden määrittelyyn. Se ei siis muutu nykyisestä. Jos omassa työssä työllistyminen on sivutoimista, sitä se on myös yrittäjänä. Se on sitten toinen asia, olisiko sivu- tai päätoimisuuden määrittelyä koskevassa pykälässä muuttamistarvetta. Tässä esityksessä ei ole kuitenkaan siitä kyse. Tässä on kyse vain maksuvelvollisuuden määrittelystä.

22.23 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Salissa on tänään käytetty useita varsin värikkäitäkin puheenvuoroja tähän aihepiiriin liittyen, ja itse ni vuosikausia niin freelancerina kuin toiminimiyrityksenäkin elättäneenä en voi kuin ihmetellä sitä valtavaa väärän ja virheellisen informaation määrää, joka tämän aihepiirin ympärillä liikkuu ja jota tahallaan jaetaan. Edustaja Heikkisen esittelypuheenvuoro oli erittäin selkeä ja samoin on valiokunnan kattava mietintö. Mietintö kannattaa tarkkaan lukea, mikäli kokee, että asiassa on epäselvyyksiä.

22.23 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, minun on vaikea ymmärtää, mitä edustaja Lauslahti sanoi, että minä olisin sanonut, ettei hallitus ole tämän asian osalta tehnyt mitään. Enhän minä näin todennut. Tosiasia on se, että me olimme kaikki yhtä mieltä siitä, että ohjeistus te-toimistoissa on ollut puutteellista ja se on ollut myös erilaista, minkä takia on hyvä, että nyt tämä keskitetään yhteen te-toimistoon ja sitä kautta tämä selkeytyminen tulee, ja se on juuri näin, kuin on todettukin.

Toinen asia on se, että kyllähän tämän prosessin ympärillä myös oli ihan selkeä, voisiko sanoa, ongelma se, että tässä ei kuultu kaikkia asiantuntijoita eikä esimerkiksi kaikkia järjestöjä, mikä olisi mahdollistanut sen, että siltä puutteelliselta, epävarmalta tiedolta, joka nyt kentällä on, me olisimme välttyneet, koska kyllähän tämä prosessina meillä valiokun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

nassakin oli hyvin hämmentävä niin hallituspuolueille kuin meille oppositiolle ja piti tehdä todella paljon töitä sen eteen, että ymmärsi, mitä tämä lainsäädäntö tarkoittaa, (Puhemies: Aika!) ja todeta se, että tällä lailla ei todellakaan puututa näihin osa-aikaisuuksiin. Tämä on hyvin tekninen.

22.24 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, tärkeää nyt on, että tämä asia selkiää. Olen erittäin pahoillani niitten varmaan satojentuhansien ihmisten puolesta, jotka todellakin ovat huolissaan tästä tilanteesta, ja oli hyvä kuulla tänään, kun ministeri Lindström totesi, että hän nämä ohjeet tekee, ja uskon, että tästä päästään eteenpäin.

Mutta hyvä on todeta se, niin kuin täällä kunnioitettu valiokuntamme varapuheenjohtaja totesi, että mikä tässä laissa muuttuu ja mikä sitten ei. Tämä lakiesitys ei ole se esitys, jolla ratkotaan taiteilijoiden työttömyysturvassa ilmenneitä ongelmia, joiden olemassaoloa ei voi todellakaan kiistää, mutta me halusimme myöskin ehkä poikkeuksellisesti lähteä ratkomaan näitä, koska olimme niistä niin huolissamme. Siksi teimme myöskin lausuman näistä ohjeista ja ennen kaikkea lausuman siitä, että todellakin edellytämme, että epätyypillisissä työsuhteissa ja toimeksiantosuhteissa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet todellakin selvitetään ja selvityksen perusteella tarvittaessa valmistellaan lainsäädännön muutosehdotukset, että myöskin tämä lakiesitys tulisi. (Puhemies: Aika!) Eli todella otimme tämän huolen... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

22.25 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri siitä on kyse, että kohderyhmänä olevia liittoja, järjestöjä ja taiteilijoita ei ole kuultu riittävästi, ja se on aiheuttanut aivan valtavan epätietoisuuden joka puolella. Te sanotte, että tämä ei huononna, jos ei parannakaan — hyvä. Vakuutusosoikeus on kuitenkin katsonut, että freelance-journalistin kolmen tunnin työ kuukaudessa täyttää päätoimisen yrittäjyyden kriteerin, vaikka henkilöllä ei ollut yritystä eikä yritystuloja. Raskauttavaa oli vain, että hän pyrki työllistymään aktiivisesti tänä aikana. Tällainenhan ei voi jatkua missään tapauksessa. Tähän pitäisi saada parannusta.

Ilmeisesti se kaikkein tärkein asia jatkossa on se, että sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden raja selvennetään todella, ja se tarkoittaa sitä, että TEMin on uusittava ohjeistus työttömyysturvasta niin työntekijän kuin yrittäjänkin osalta ja nopeasti. Aikaa selkeille (Puhemies koputtaa) ohjeille on kaksi viikkoa.

22.27 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki erittäin kattavan selvityksen tästä hallituksen esityksestä, ja siellä on lukuisia lausuntoja. Luettelen muutamia: Suomen Muusikkojen Liitto, Suomen Näyttelijäliitto, Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät, myöskin Suomen Yrittäjänaiset. Ja sitten meillä oli kuulemisissa mukana myöskin eri näkökulmia ja eri tahoja. Siltä osin voi sanoa, että valiokuntahan teki tässä juuri sitä työtä, mitä piti, ja me moneen kertaan pohdimme myös sitä, olemmeko me ymmärtäneet oikein, ja voi sanoa, että nyt meillä on tehtynä aivan loistava mietintö, joka avaa tätä problematiikkaa. Palaan vielä tähän edustaja Sarkomaan nostamaan lausumaan, lausumaan 2, jossa edellytetään, että epätyypillisessä työsuhteessa ja toimeksiantosuhteessa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet selvitetään. Tällä on myöskin vahvat viestit valiokunnasta eteenpäin valmistelulle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

22.28 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lauslahti jo kävi läpi tämän kattavan listan siitä, keitä me olemme tätä mietintöä tehdessä kuulleet joko suullisesti tai kirjallisesti, mutta tuo lista on vielä pitempi.

Muutama sana tästä keikkatyöntekijän asemasta. Keikkatyötä tekevän asema paranee tämän lain myötä, kun omassa työssä työllistyvään voidaan alkaa soveltaa niin sanottua palkansaajaan rinnastuvan yrittäjän työttömyysturvasäännöstä, kun heitä jatkossa pidetään yrittäjinä. Palkansaajaan rinnastuvana yrittäjänä on helpompi toimeksiantojen välillä saada työttömyysturvaa kuin omassa työssä työllistyvänä. Yrittäjän turva on tältä osin parempi kuin omassa työssä työllistyvällä.

22.28 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tässä hän meidän olemassa oleva lainsäädäntömme on sellainen, että on henkilö sitten omassa työssä työllistyvä tai yrittäjä, jos hän osapäiväisesti tekee tuota työtä esimerkiksi, mitä tässä vihreiden edustaja nosti esille, tekee pienen pätkän työtä, vaikka hän tekisi sen yrittäjänä, niin hän on oikeutettu soviteltuun työttömyysturvaan, jos ei ole kokopäiväistä tuo työ. Tämä on nykyinen lainsäädäntö, ja se on myöskin jatkossa. Lainsäädäntö on tällainen, eli tuo huoli tässä on turha.

Mutta aito huoli on todellakin niistä tulkinnoista, jotka ovat vaihdelleet todellakin eri tekeskuksissa, ja sen takia on todella hyvä, että meillä tulee vuoden 2016 alussa voimaan lainsäädäntö, jolloin todellakin kaikki ohjaus ja neuvonta keskitetään Uudenmaan ely-keskukseen, jolloin ratkaisujen pitäisi tulla yhdenmukaisemmiksi. (Sanna Lauslahti: Juuri näin!) — Todellakin. — Tämän lisäksi on meidän lausumamme, josta oletamme näitä ohjeita, mutta toki emme voi olla täysin (Puhemies koputtaa) varmoja, että kaikki on kunnossa, mutta olemme tehneet kaikkemme.

22.30 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella harmillista, että kansalaisille on väritetty tästä virheellistä tietoa, ja väitän, että yhtenä syynä tässä ei ole ollut se, että me valiokunnassa olemme kuulleet hyvin poikkeuksellisen paljon, kunnioitettavan paljon asiantuntijoita, vaan tämän lain valmistelun yhteydessä olisi ollut hyvä, että olisi kuultu, mikä olisi helpottanut silloin meidän valiokuntaprosessiaakin. Sen takia tässä oikeastaan siihen lainvalmisteluprosessiin osoitan kritiikin, en meidän valiokuntatyöhömmä, se oli erittäin ansiokasta.

Haluan tässä yhteydessä vielä todeta sen, että nyt tämä käsittelyssä oleva laki liittyy työttömyysturvan maksuperusteiden selkeyttämiseen eli tämä on hyvin pitkälle myös tekninen. Tällä lailla ei todellakaan puututa osa-aikaisuuteen, ei kokoaikaisuuteen, ei freelancertyön ongelmiin eikä niihin sisältöihin, joita tuli meidän kuulemisen aikana hyvin paljon, minkä takia me teimme nämä lausumat. Sitä kautta voin jopa sanoa, että me teimme paremman mietinnön (Puhemies: Aika!) kuin meiltä olisi välttämättä edes edellytetty.

22.31 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan lain valmistelussa kuuleminen on ollut puutteellista, ja siihen minun mielestäni hallituksen on syytä kiinnittää huomiota, kun lainsäädäntöä muutetaan ja kehitetään. On ihan totta, mitä edustaja Sarkomaa sanoi, että tämä varmasti tulee helpottamaan työskentelyä, kun tämä ohjeistus on keskitetty yhteen ely-keskukseen, jolloinka toivottavasti se tulkinta on yhdenvertaista ja ne päätökset ovat oikeudenmukaisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Mutta minun täytyy myös antaa kiitosta meidän valiokunnalle siitä, että me myös kuulimme sen huolen, mikä kentältä tuli, ja jatkoimme kuulemista ja kuulumme asiantuntijoita laajalti. Haluan myös antaa tässä kiitosta ministeri Mäntylälle, joka täällä myös kyselytunnilla päivällä kiinnitti tähän asiaan huomiota, nosti näitä epäkohtia esiin. Mielestäni vaikuttii aidosti siltä, että hän haluaa olla kehittämässä asiaa parempaan suuntaan tulevaisuudessa.

22.32 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että meillä sekä oppositiossa että hallituksessa on yhteinen tahto madaltaa yrittäjyyden ja työnteon raja-aitoja. Nykyinen sirpaleinen työelämä tarkoittaa sitä, että moni tekee samaan aikaan töitä työntekijänä, yrittäjänä, opiskelee ja hoitaa läheisiään. On koko maan etu, että nämä raja-aidat ovat mahdollisimman matalia ja ihminen myös hankkeiden päättyessä on oikeutettu sosiaaliturvaan. Koska tämä kyseessä oleva asia on niin monimutkainen, työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtajana esitin nöyrän toiveen, pyynnön ja vaikka mitä siitä, että saisimme tämän lakiesityksen myös siihen valiokuntaan käsiteltäväksi. En ollut pyyntöni kanssa yksin, muun muassa kokoomusedustajia oli mukana tekemässä tätä samaa pyyntöä, mutta siinä ei onnistuttu.

Vielä siitä, että asiat jatkossa käsitellään Uudenmaan elyssä: hyvä niin, että käytäntö selkeytyy, mutta toivoisin, että näitä asioita alettaisiin käsitellä välillä jossakin muussakin elyssä (Puhemies: Aika!) kuin Uudellamaalla.

22.33 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On varmasti niin, että tämä jo olemassa oleva tilanne ja tulkinnat noissa te-keskuksissa ovat todellakin hajanaisia ja sekavia. Sitten toisaalta myöskään tämän lainsäädäntöprosessin tiedottaminen ei mennyt kaikilta osiltaan aivan putkeen, ja sen takia tämä huoli on herännyt tuolla kentällä. Me olemme saaneet paljon yhteydenottoja ja ihan sellaisia yhteydenottoja, joissa on kysytty, että pitääkö minun nyt lopettaa toiminimiyritys, jottei käy sillä tavalla, että menetän mahdollisuuteni sitten soviteltuun päivärahaan. Täällä edustaja Sarkomaa sanoi, että kyllä sitten saa sitä soviteltua päivärahaa. Kuitenkin käytännön tilanne on se, että se sovitellun päivärahan saaminen ei ole ollut mitenkään itsestäänselvyys ja on monta kertaa ollut semmoisia hyvin kohtuuttomia tilanteita, jolloin pienimuotoinen yritystoiminta on todellakin tulkittu — niin kuin täällä on tullut esille — kokopäivätoimiseksi ja ei olekaan ollut mahdollisuutta tähän soviteltuun päivärahaan, joten kyllä tässä varmasti vielä sitä korjattavaa tiedottamisen osalta riittää.

22.34 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt käyty keskustelua siitä, edustaja Järvinen on tuonut esille sen, että tämän lain olisi pitänyt tulla myös työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. Itse satun olemaan molemmissa valiokunnissa, sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja molempien valiokuntaneuvosten kanssa tästä asiasta keskustellen asia oli aika yksinkertainen. Kyse on työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta. Tämä asia ei kuulu työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan vaan sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, ja sen takia sosiaali- ja terveysvaliokunta on tämän asian käsitellyt. Tämä on näin yksinkertainen, tämä juttu.

Puhemies Maria Lohela: Takaisin puhujalistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

22.35 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kiittää valiokuntaa siitä, että tämä valiokunnan mietintö on kyllä erittäin hyvä ja siinä on nostettu nimenomaan nyt ne kehittämistarpeet esille. Siinä mielessä voin sanoa, että voin tukea tätä hallituksen esitystä, koska, niin kuin sanoin, tämä olemassa oleva tilanne on jo kerta kaikkiaan sekava ja ongelmallinen ja tulkinat hyvin erilaisia, ja sitten todellakin tiedottaminen nyt ei tämän asian osalta mennyt aivan niin kuin Strömsössä, niin kuin tapana on sanoa.

Meidän täytyy myöskin huomioida se, että näitten epätyypillisten työsuhteitten määrä ja toisaalta erilaisten toimeksiantosuhteitten määrä kasvaa koko ajan, joten siinä mielessä mietin sitä, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ei suinkaan välttämä huono paikka olisi ollut lausunnonantajana, koska silloin oltaisiin voitu katsoa kokonaistilannetta. Tämän tyyppinen työn tekeminen lisääntyy ihan valtavasti, ja siinä on myöskin nähtävissä vähän sen tyyppistä, että on tiettyjä työnantajia, jotka eivät halua ryhtyä työnantajaksi, ja sitten he sanovat esimerkiksi nuorille, että kirjaudu johonkin työosuuskuntaan ja tee sitä kautta toimeksiantosopimus. Sitä kautta he myöskin välttyvät tiettyjen sivukulujen maksamiselta.

Minun mielestäni tämä on nyt semmoinen aivan valtava, kasvava trendi. Se on tullut kaikkien näitten ubereitten sun muitten erilaisten jakamistalouksien ynnä muitten kautta. Tähän pitäisi nyt sillä tavalla kokonaisuutena ottaa kantaa, mihin suuntaan me haluamme olla sosiaaliturvan, työttömyysturvan yhteensovittamista kehittämässä. Tämä on minun mielestäni aivan oleellista. Kun puhutaan aina näistä hiljaisista signaaleista, niin tähän pitäisi nyt todellakin tarttua, ja kristillisdemokraatit ovat lähteneet kehittämään tätä kannustavaa perusturvaa juuri sen tähden, että kun tämän tyyppinen työskentely lisääntyy, niin olisi olemassa sitten se niin sanottu perusturva siellä taustalla.

Vielä haluan todeta, että tämä soviteltu päiväraha on ollut kyllä aina semmoinen taistelun aihe, että on päässyt sille sovitellulle päivärahalle, ei suinkaan mikään automaatio.

22.37 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on kauan odotettu ja toivottu. Yrittäjät tulevat vihdoinkin samalle viivalle palkansaajien kanssa työttömyysturvan osalta. Samalla kynnyksellä yritystoiminnan aloittamiseen alenee Suomessa merkittävästi. Yritystoimintaa ei tarvitse enää myöskään lopettaa kokonaan, kun työt ovat vähissä ja on tarvetta työttömyysturvan käyttöön. Kun toimeksiantoja on jälleen näköpiirissä, on samalla Y-tunnuksella ja/tai samoilla työvälineillä mahdollista aloittaa työt heti uudelleen.

Yrityksen pakkolopettaminen työttömyysturvan saamiseksi on ollut turhaa byrokratiaa ja resurssien haaskausta. Yrityksen mahdollisuus niin sanottuun pöytälaatikointiin on yksi tärkeistä hallituksen nyt tekemistä normien purkuesityksistä, joilla helpotetaan yritystoimintaa ja työntekoa. Tärkeää on myös tässä esityksessä se, että itsensä työllistäneet freelancerit ja muut keikkatyötä tekevät voivat ottaa nyt entistä turvallisemmin toimeksiantoja vastaan ilman pelkoa työttömyysturvan menettämisestä. Tässä ei siis kukaan menetä mitään, vaan nimenomaan laajennetaan työttömyysturvaa yrittäjille.

Niistä peloista ja huolista, joita näistä kärjistämisistä ja keskusteluista erityisesti tuollaisessa on tullut, todella paljon on tullut yhteydenottoja myös meille hallituksen edustajille. On paljon mennyt aikaa näitten väärin tietojen oikomiseen. Olennaista tässä ovat nimenomaan te-toimistojen monet ongelmat, myös työttömyysturvan saantiehtojen tulkitsemisessa, ja se on asia, johon tässä samassa yhteydessä hallitus nyt puuttuu olennaisesti, ja annetaan selkeät kriteerit sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määrittelyyn jatkossa, ja tulee selkeät kriteerit tasavertaiseen kohteluun koko Suomessa. (Puhemies koputtaa) On

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

hyvä, että määritelmä palkansaajista ja yrittäjistä selkeytyy nyt ja erilaiset elämäntilanteet voidaan paremmin yhdistää.

22.39 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä esitystä ehdottomasti oikean suuntaisena. Itsekin hyvin pitkän yrittäjäuran tehneenä ja ne kaikki ongelmat siinä nähneenä niin silloin, kun oli suurempi yritys, kuin silloin, kun oli pienempi yritys, pidän tätä ehdottomasti oikean suuntaisena. Olen kyllä sitä mieltä, että valiokunnan mietintö on aivan erinomainen ja siinä on hyvin laajasti pohdittu asiaa. On kyllä totta myös sekin, että jos tämä olisi ollut yksinkertainen asia ja jos esitys olisi ollut selkeämpi, niin ei tässä mietinnössä olisi näitä lausumia, jotka siihen nyt ovat tulleet, niin että tässä olisi ollut kyllä vielä parantamisen varaa.

Avainasiaksi nouseekin nyt tässä se te-toimistojen rooli, että todellakin selkeytetään heidän toimintaansa ja ohjeistusta heille lähetetään. Ja on erittäin hyvä, että valiokunta on selkeästi näissä kahdessa lausumassaan huomioinut tämän asian, että se on kiistatonta, että tämä menee eteenpäin. Ei olisi ollut ollenkaan haittaa siitä, että tämä olisi lähetetty työ- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnolle. Minusta se olisi tuonut lisäarvoa tälle ja tehnyt tästä vielä vahvemman viestin. Mutta ehdottomasti tämä on hyvän suuntainen, ja kiitos siitä.

22.40 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Varmasti väärinymmärrystä on herättänyt myöskin se, että eräs laskutusosuuskunnan omistaja on blogissaan hyvin vahvasti kirjoittanut, että tämä laki poistaisi palveluita käyttäviltä oikeuden työttömyysturvaan, ja tämä myöskin sosiaalisessa mediassa levisi. Mutta sosiaalinen media on paikka, jolla on hyvät ja huonot puolensa, ja tietenkin meidän tehtävämme eduskunnassa on nyt kertoa, mikä tämä laki on ja mitkä sen vaikutukset ovat.

Haluan sanoa sen, että toiminimiyrittäjän asema selkeästi paranee. Muutoksen jälkeen yksityisen elinkeinonharjoittajan ei tarvitse enää poistaa Verohallinnon rekistereistä Y-tunnusta osoittaakseen yritystoiminnan päättyneen, mikä helpottaa toiminnan uudelleenkäynnistämistä, jos työtilaisuuksia tulee tarjolle. Tämä on aivan erinomaista. Yrittäjät tästä varmasti kiittävät.

Ja todellakin, täällä on kysytty, pitääkö taiteilijan myydä pelit ja pensselit osoittaakseen, ettei toiminta jatku. Ei tarvitse todellakaan. Omassa työssä työllistyvän on jatkossa helpompaa näyttää toiminnan päättyneen, kuten edellä tuossa totesin, eli on tämä Y-tunnusta koskeva helpotus. Eli tämä on erittäin hyvä parannus, mikä tässä lainsäädännössä on.

Totean vielä, että kyselytunnilla mekin hallituspuolueen edustajat totesimme hallitukselle, että kun tätä lainsäädäntöä valmisteltiin, olisi ollut syytä kuulla laajemmin kenttää ja myöskin ehkä opetus- ja kulttuuriministeriötä, koska opetus- ja kulttuuriministeriökin lausunnossaan antoi ymmärtää, että näitä ongelmia tässä lakiesityksessä on. Eli siinä mielessä en yhtään ihmettele tätä väärinymmärrystä, mutta nyt meillä on mahdollisuus tämä korjata, ja meidän on tärkeää hälventää kansalaisten huolta. Toivon, että näin yhdessä myöskin opposition kanssa voimme toimia.

22.42 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Juuri johtuen näistä epäselvyyksistä ja väärinymmärryksistä ja useista hyvin ristiriitaisista lausunnoista olisi ollut mielestäni myös työelämävaliokunnan paikka käsitellä tämä laki, jotta olisimme päässeet ehkä vähän vähemmällä sotkuilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Jäljelle tästä jää joka tapauksessa se, että nyt tarvitaan selkeät kriteerit, selkeät ohjeistukset siihen, miten sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden rajat vedetään, koska sitten kun joutuu määritellyksi joko työntekijäksi tai yrittäjäksi, ongelmana on myös muutoksenhaku, joka on hyvin pitkäaikaista. Työtön työnhakija voi saada Kelan tai työttömyyskassan päätöksen jälkikäteen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi, mutta käsittelyaika saattaa olla monia kuukausia, vakuutusoikeuden jopa yli vuoden. Tämä tarkoittaa sitä, että yrittäjäksi tullut joutuisi odottamaan ratkaisua noin kaksi vuotta ilman työttömyysetuuksia, jos hän olisikin työntekijä. Tämän riskin välttämiseksi työtön joutuu miettimään sitä, ottaako vastaan toimeksiantoperusteisia töitä, jos nämä rajat eivät ole selkeitä. Sen takia vielä kerran painokkaasti sanon, että TEMin on uusittava ohjeistus työttömyysturvasta niin työntekijöiden kuin yrittäjänkin osalta ja hyvin selkeästi. Tämä työ pitää tehdä nopeasti. Aikaa ohjeille on reilut kaksi viikkoa, jos laki tulee voimaan ensi vuoden alusta.

22.44 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä toisenkin puheenvuoron sen takia, että nimenomaan tämä sovitellun päivärahaman ongelma, joka on siis tällä hetkellä jo olemassa, liittyy pitkälti tähän, mikä vastalauseessa minun mielestäni ihan hyvin on nostettu esille, että tänäkään päivänä ei pystytä selkeästi näkemään sitä, milloin se toiminta on sivutoimista ja milloinkin se on päätoimista. Eli täällä hyvin sanotaan, että itsensä työllistäjistä työskentelevät monet yhtä aikaa palkansaajina ja yrittäjinä ilman, että kumpaakaan voidaan selvästi pitää henkilön päätyönä. Siis tämäntyyppisiä ihmisiä on todella paljon. Esimerkiksi monet kansalaisopistojen, vaikkapa taidepuolen opettajat. Silloin kun he ovat siellä kansalaisopistossa opettamassa, he ovat palkkasuhteessa, työsuhteessa, mutta sitten nämä samat ihmiset tekevät omaa taidetta ja myyvät sitä toiminimiyrittäjänä. Ja sitten kun on niitä kausia, että ei ole kumpaakaan, niin he — jos oikein hyvin kaikki onnistuu — saattavat päästä sille sovitellulle päivärahalle. Tämä on tänä päivänä jo semmoinen triangel, jossa on todella erilaisia tulkintoja.

Toinen sellainen seikka, minkä haluaisin nostaa esille: Erään maahanmuuttajanaisten kohdalla oli tilanne se, että hän oli johonkin tämmöiseen meikkejä kotikutsuilla myyvään ketjuun mennyt mukaan ja rupesi pohtimaan, että eihän se nyt ole oikein, että hän nämä rahat pistää tästä suoraan taskuun, että varmaan tästä pitää Suomen valtiolle joitakin verojaakin ruveta jossakin vaiheessa maksamaan. Hän oli sitten kysynyt neuvoa, että mitä tässä pitää tehdä, ja hänelle sitten ystävällisesti neuvottiin, että toiminimi pystyyn ja sitä kautta sitten pystyt selkeästi näyttämään ja maksamaan kaikki ne, mitä tuleekin maksaa. No, tästä seurasi sitten se, että tämmöisten muutamien kymppien kotimyyntikutsujen takia ihminen tipahtaa pois työttömyysturvan piiristä — on se todellakin kohtuuton tilanne. Ja kun ihminen haluaa nimenomaan välttää sen, että ei kierrä veroja, ja haluaa toimia oikein, niin lopputuloksena on se, että hänellä ei ole sitten minkäänlaisia tuloja. Tästä kävin erään te-keskuksen kanssa aikamoisen kirjesodan, ja sitten asia saatiin selvitettyä.

Juuri nämä elävästä elämästä olevat esimerkit ovat niitä, (Puhemies koputtaa) jotka meille tekevät selkeäksi sen, että ei ole selkeä tämä raja näitten asioiden kohdalla.

22.46 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla seurannut tätä keskustelua ja tätä lainvalmistelua muutenkin, ja yksi asia minua on jäänyt mietityttämään. Puhutaan todella mahtavasti itsensä työllistamisestä ja muista asioista, mutta minne on unohdettu osuuskuntatoiminta, tämä malli, jolla me voisimme todella paljon ratkaista moniakin asioita, mitä tässä on tullut esille? Voisimme estää harmaata taloutta, ihmiset voisi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

vat vähän aikaa olla oikeasti palkkatöissä ja samalla itse pienimuotoisina yrittäjinä. Elikkä otetaan seuraavan kerran, kun vastaavia lainsäädäntöjä on työn alla tai muuten, esille paremmin osuuskuntatoiminnan kehittäminen.

22.47 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän mietinnön esitelleenä sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajana haluan vielä kerran tässä esitellä nämä lausumat, jotka meillä valiokunta tähän liitti. Minä haluaisin korostaa, että nämä lausumat nimenomaan ohjeistavat te-keskusta ja antavat jatkovalmisteluun eväitä ministeriön suuntaan. Nämä lausumat eivät kritisoi tätä lainmuutosta, mitä tällä tehdään, koska se ei tuo ongelmia, pelkästään selkeyttää lainsäädäntöä.

Mutta sanon nämä lausumat ääneen. Toivon, että tuolla ruudun toisella puolella on niitä ihmisiä, joita tämä lakimuutos koskee.

Elikkä 1. lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että te-toimistojen osaamista, ohjeistusta ja toimintakäytäntöjä pikaisesti tarkennetaan omassa työssä työllistyvien ja yrittäjien työttömyysturvan osalta ja työvoimahallinnon ratkaisukäytäntöä seurataan yhdenmukaisen ratkaisukäytännön ja työttömyysturvaa hakevien oikeusturvan varmistamiseksi. Tarkennukset tulee tehdä erityisesti toiminnan sivu- ja päätoimisuuden sekä toiminnan lopettamisen osalta."

Ja 2. lausuma: "Eduskunta edellyttää, että epätyypillisissä työsuhteissa ja toimeksiantosuhteissa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet selvitetään ja selvityksen perusteella tarvittaessa valmistellaan lainsäädännön muutosehdotukset."

Arvoisa rouva puhemies! Nämä olivat ne tärkeimmät terveiset, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunta halusi antaa te-keskusten suuntaan ja toisaalta sitten lainsäädännön edelleenkehittämisen suhteen.

22.48 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Asia on juuri näin, niin kuin täällä tänäänkin moneen kertaan on todettu, että tämä muutoshan ei nyt sinänsä heikennä itsensä työllistävien, freelancerien asemaa, mutta ei se sitä kyllä parannakaan. Olisi tärkeää, että tulevaisuudessakin kiinnitetään huomiota yrittäjien, itsensä työllistävien sosiaaliturvakysymyksiin, asemaan.

Oikeastaan syy siihen, minkä takia pyysin puheenvuoroa, on, että haluaisin kiittää edustaja Maijalaa hyvästä puheenvuorosta, että nostitte tämän osuuskuntatoiminnan esiin, ja varmasti tästä voisi nyt löytyä semmoinen yhteinen nimittäjä opposition ja hallituspuolueiden välille. Tämä on varmasti asia, jota kannattaa pohtia tulevaisuudessakin: millä tavalla osuuskuntatoimintaa voidaan helpottaa, millä tavalla tämäntyyppisessä yrittäjätoiminnassa tai ylipäättänsä työn tekemisen toiminnassa voidaan kehittää vaikka sosiaaliturvakysymyksiä tai muita kysymyksiä, joita tähän liittyy? Ehkä tästä nyt löydetään tällainen hyvä yhteistyö sosialidemokraattien ja keskustan välille.

22.49 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Haluan korjata edellistä puhujaa siinä, että tässä nimenomaan parannetaan samalla myös itsensä työllistävien osalta heidän asemaansa, kun heidät tulkitaan jatkossa yrittäjiksi ilman tätä YEL-maksurajaa. Elikkä he saavat myös ne tietyt edut, mitä yrittäjät tällä hetkellä saavat, kun he ottavat vastuuta itsensä työllistämisestä. Siinä on tiettyjä verotuksellisia ja muita etuja. Se on hieno asia, että nyt nämäkin edut laajenevat heille. Tämä osuuskuntamallihan sinänsä koskee jo tässä esityksessä sitä kautta, että heidät rinnastetaan palkansaajiin, koska osuuskunnassa toimiessaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

heidät rinnastetaan palkansaajiin. Heillä ei ole omaa Y-tunnusta; he toimivat aputoiminnalla osuuskunnan alla, jolla on vain yksi Y-tunnus.

22.50 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kun tässä nousi esille nyt tämä osuuskunta-asia, niin tänä päivänä nimenomaan on paljon näitä tällaisia sähköisiä, pitäisikö nyt sanoa, laskutusosuuskuntia, joissa sitten henkilöt, erityisesti nuoret henkilöt, sitä kautta näitä toimeksiantoja laskuttavat. He kyllä joutuvat sitten näistä toimeksiantopalkkioistaan maksamaan itse näitä erilaisia sosiaaliturvaan liittyviä sivukuluja. Minä en ihan pelkästään pidä positiivisena tätä kasvavaa alaa, koska siinä on nähtävissä se, että näitä toimeksiantosuhteita annetaan herkästi, henkilöllä saattaa olla jopa ihan muutamia tällaisia toimeksiantajia, jotka käyttävät näitä tällaisia sähköisiä työosuuskuntia ja helpottavat sitä omaa tilannettaan eivätkä halua maksaa näitä erilaisia palkan sivukuluja eivätkä eläkemaksuja, kun laittavat sen usein nuoren työntekijän maksamaan itse ne sitä kautta, että he ovat mukana tällaisessa laskutusosuuskunnassa.

Siinä mielessä, todella niin kuin sanoin jo tuossa aiemmassa puheenvuorossa, tämä on nyt tällä hetkellä kasvava trendi Suomessa. Minun mielestäni tätä kannattaisi lähteä tutkimaan, esimerkiksi juuri työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa: missä sitten voi ajatella ja katsoa, että oikeastaan kysymys onkin työsuhteesta, jos niitä toimeksiantajia on vain yksi tahi kaksi mutta kuitenkin sitten työntekijä on laitettu siihen asemaan, että hänen tämän työosuuskunnan kautta täytyy nämä laskutuksensa tehdä. Toivon, että tämä hyvä idea ja hyvä asia sinällään ei muuttuisi tietynlaiseksi, niin kuin voisi sanoa, vähän niin kuin harmaalla alueella olevaksi palkkatyön ja palkkasuhteen, työsuhteen kiertämiseksi. Sitä en toivo. Siksi tämä osuuskunta-asia toivon mukaan tulevaisuudessakin herättää positiivisia tuntemuksia ennen kaikkea. Siksi juuri toivon, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta josain vaiheessa, vaikka oma-aloitteisesti, voisi tätä kenttää lähteä tutkimaan.

22.52 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa rouva puhemies! Oli hienoa huomata, että edustaja Marin heräsi tälle osuuskunta-ajattelulle. Meillä on Pirkanmaalla hieno, pitkäaikainen osuuskunta, eli Työkarhut on Virroilla. Tämä on muistaakseni 90-luvun alussa perustettu, ja tässä pystyvät erilaiset ihmiset menemään sinne osuuskunnan kautta tekemään niitä työtehtäviä.

Mutta edustaja Essayah otti esille tämän jakamistalouden, mikä meillä tällä hetkellä on kovalla buumilla tulossa niin internetin kautta kuin muutenkin. Jakamistalous sinänsähän on hyvin tuttua ainakin maaseudun ihmisille, kun siinä tavallaan yhdistyy se talkootyö, naapuriapu ja sitten se monialainen yrittäjäyys, mitä maaseudulla on ollut aikaisemminkin. Se on hyvinkin tuttu perusta. Mutta nyt se on internetissä ja se on kaupungeissa. Se tarjoaa mahdollisuuden nuorille ja muille. Tässä on esimerkiksi tämä Ukko.fi ja moni muu tema, mitä siellä on nousussa, mihin Essayah viittasi juuri, että meidän täytyisi ministeriössä kyllä herätä näiden lainsäädäntöpuutteitten ei pelkästään identifiointiin vaan tekemään uutta lainsäädäntöä, pohtia, että tämä kaikki työ, mitä siellä tehdään, on laillista eikä ole harmaan talouden piirissä eikä rikollisuuden piirissä vaan saadaan myös se hyöty sieltä yhteiskunnalle. Ehkä tämä, arvoisa puhemies, oli vähän sivuraidekin, mutta kannatan tätä esitystä, mikä tässä on, hallituksen erinomainen esitys.

22.54 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Tosiaan vielä siitä halusin mainita erikseen, että kun aikanaan omakin yritys, yksi niistä, meni nurin ja sitten oma toimeentulo oli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

kortilla, niin ei ollut minkäänlaista työttömyysturvaa saatavilla yhtään mistään. Nyt tämä muutosesitys tuo tähän aivan radikaalin muutoksen, että vaikka yritys olisi kuinka pieni, niin jos sille käy huonosti tai työt loppuvat, niin on edes jonkinlainen turva olemassa, ja tämä on siihen iso muutos.

Tässä esityksessä on myös tämä vakuutusperiaatteen vahvistaminen, jossa tämä työttömyysvakuutusmaksu, jota myös meiltä kansanedustajilta on peritty, myös käsitellään tässä ja tämä vakuutus poistuu. Itse tulin näihin väliaikaisiin töihin suoraan työttömyyskortistosta ja todennäköisesti sinne myös palaan mutta ilman minkäänlaista työttömyysturvaa. Siinä mielessä tämä on hyvä, että nyt ei sitten minulta peritä jotain sellaista, jolle en voi saada vastinetta.

Tässä esityksessä on kyllä pieni virhe, kun tässä sanotaan, että suurin tällainen ryhmä on kansanedustajat. Kyllä suurin ryhmä on kunnalliset luottamushenkilötoimijat, koska he saavat palkkioita ja heiltä myös peritään näitä maksuja. Erityisesti niissä kaupungeissa, joissa vuosipalkkioita maksetaan, suurin ryhmä on kyllä kunnalliset toimijat.

22.55 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Vaikka... No, ei tämä mene toiselle raiteelle, koska osuuskuntatoiminta on kokonaisuus, tätä samaa asiaa. — Kiitokset siitä, että tämä osuuskuntatoiminta otettiin tässä puheissa esille. Mielelläni olen omalta osaltani ottamassa haastetta vastaan, että tehtäisiin tässä asiassa yhteistyötä ja saataisiin ne hallitusohjelman mukaiset uudet työpaikat aikaiseksi tämän hallituskauden aikana. Onneksi tämä kyseinen laki, mikä nyt on tänään käsittelyssä, on nytten jo näin vaalikauden alussa käsittelyssä, koska tämä on askel parempaan suuntaan tässä kokonaisuudessa ja itsensä työllistämisessä.

Mutta sitten kun mennään tähän osuuskuntatoimintaan: Toimiessani Savukosken kunnassa maaseutusihteerinä, elinkeinoasiamiehenä, oli meillä parhaillaan kolme pientä osuuskuntaa. Ne olivat todellakin työttömien ihmisten yhteisiä osuuskuntia, joissa päästiin pienellä pääomalla tekemään paikallista elinkeinojen kehittämistoimintaa siinä vaiheessa, kun kenelläkään ei ollut mitään mahdollisuutta aloittaa omaa yritystoimintaa eikä ollut ketään ulkopuolista, joka olisi voinut olla työnantajana. Elikkä toivon, että jatkossa ei puhutaisi niin puhtaasti yrittäjyydestä ja työntekijän roolista, vaan tuotaisiin yhä enemmän ja enemmän näitä välimuotoja esille, kuten nämä itsensä työllistämisosuuskunta-asiat.

22.57 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Jottei jää väärää käsitystä, haluan vielä oikaista yrittäjyyteen liittyvät mahdollisuudet työttömyysturvaan. Suomessa yrittäjä ei saa työttömyysturvaa tälläkään hetkellä, ellei hän itse maksa työttömyyskassan jäsenmaksua niiden tulojensa mukaan, joiden mukaan hän haluaa tämän työttömyyskassan jäsenmaksun maksaa. Eli tämä lakiehdotus ei tuo yhtään uutta yrittäjää työttömyysturvan piiriin, ellei yrittäjä itse huolehdi työttömyyskassamaksuistaan. Haluan sanoa tämän vain sen takia, ettei kukaan yrittäjä jää siihen toiveajatteluun, että nyt hän jotenkin automaattisesti on työttömyysturvan piirissä pelkästään tämän uuden lain myötä.

22.58 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on oikeastaan osoittanut sen, miten moninaisissa ongelmissa ja muutosmaailmassa meidän työelämämme tällä hetkellä on, ja näistä asioista me keskustelimme valiokunnassakin. Ja tavallaan, voisiko sanoa, tämä lakiesitys kumpusi näistä työelämän ongelmista mutta sitten toi muun muassa hyviäkin asioita esille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 79/2015 vp

Haluan itse myös ottaa kantaa tähän Ukko.fi-osuuskuntamalliin, koska siitä on myös henkilökohtaisia hyviä kokemuksia. Se on erittäin hyvä aloittelevalle yrittäjälle, joka hakee omaa yritystoimintaansa ja sitä kautta haluaa keskittyä sen oman substanssinsa kehittämiseen ja sitten tavallaan ne kaikki viralliset maksusuudet hoitaa tämän osuuskunnan kautta. Tai sitten henkilö, joka on lopettamassa yritystoimintaa ja joka sitten aikoo siirtyä palkkatyöhön, pystyy kuitenkin sitä omaa osaamista ja yritystoimintaa tämän osuuskunnan kautta tekemään. Siinä mielessä me tarvitsemme tämän tyyppisiä toimintamalleja, ja olen itse ollut hirveän tyytyväinen tähän osuuskunta Ukko.fi:n toimintaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 94/2015 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.